

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Statsråden

Postmottak Kommunal- og forvaltningskomiteen

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1744-2

12. april 2023

Dokument 162 S (2022-2023) - Representantforslag frå stortingsrepresentantane Bjørlo, Skjelstad og Breivik om ein lokaliseringsspolitikk for statlege verksemdar som sikrar utvikling av sterke og mangfaldige arbeidsmarknadsregionar rundt større byar

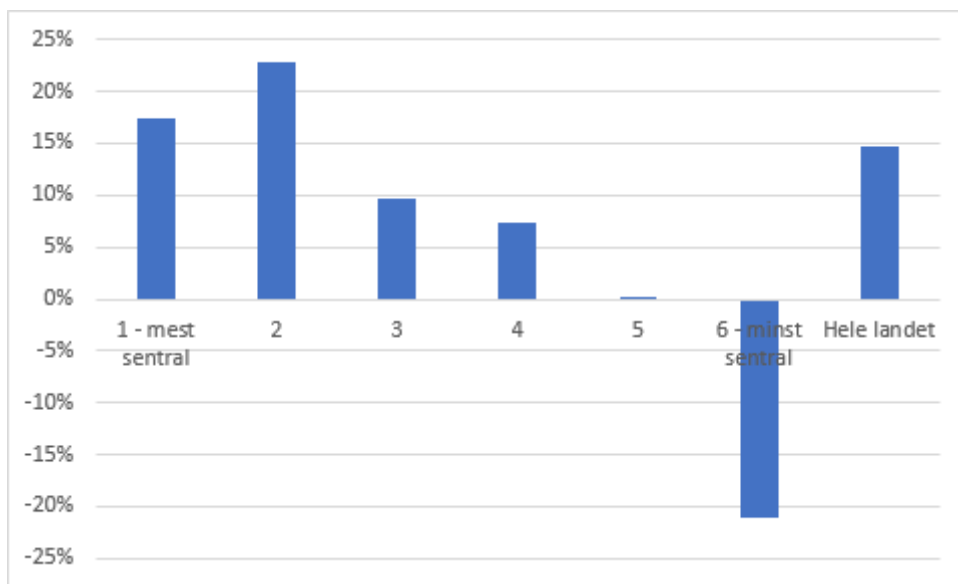
Eg viser til brev frå kommunal- og forvaltningskomiteen av 21. mars 2023. Komiteen ber om mi vurdering av representantforslag 8:162 S (2022–2023) «Representantforslag frå stortingsrepresentantane Alfred Jens Bjørlo, André N. Skjelstad og Ane Breivik om ein lokaliseringsspolitikk for statlege verksemdar som sikrar utvikling av sterke og mangfaldige arbeidsmarknadsregionar rundt større byar på Sørlandet, på Vestlandet, i Trøndelag og i Nord-Noreg».

For Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering er det avgjerande å legge til rette for at statlege arbeidsplassar kjem heile landet til gode og vert spreidd geografisk. Statlege verksemdar bidreg til å skape eit større mangfald av kompetansesarbeidsplassar i regionen dei ligg, og aukar tilflyttingsattraktiviteten.

Utviklinga i lokalisering av statlege arbeidsplassar syner ei klar sentralisering

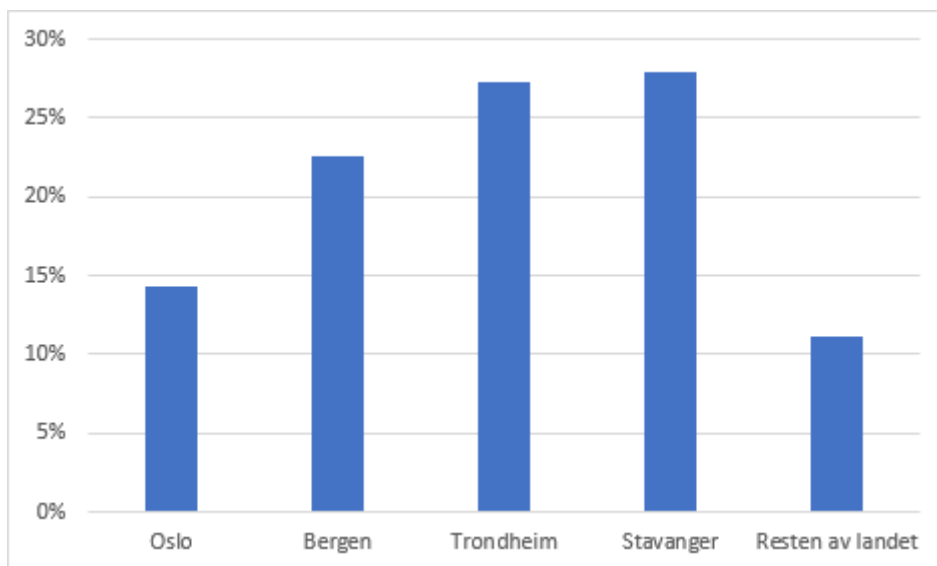
I følge SSBs sysselsettingsstatistikk er det om lag 325 000 statleg sysselsette i landet, noko som er om lag 11,6 prosent av alle sysselsette. Staten er i stor grad lokalisert i sentrale område. Statleg sysselsetting utgjer i gjennomsnitt om lag 14 prosent i dei meste sentrale kommunane (sentralitet 1 og 2), mens den i gjennomsnitt er 4 og 7 prosent i dei minst sentrale kommunane (sentralitet 6 og 5).

Figur 1: Endring i sysselsetting i statleg sektor etter sentralitet 2013-2022

Kjelde: SSBs sysselsettingsstatistikk (tabell 13472)

Figur 2: Endring i sysselsetting i statleg sektor i dei største byane 2013-2022

Kjelde: SSBs sysselsettingsstatistikk (tabell 13472)

Figur 1 syner at sentraliseringa har auka i perioden 2013-2022. Dei minst sentrale kommunane har fått vesentleg færre statleg sysselsette, mens veksten har vore sterkast i dei mest sentrale kommunane. Figur 2 syner og at veksten er høgare i dei 4 største byane enn elles i landet. Det er fleire årsaker til dette:

- Reformar og strukturelle endringar i statleg sektor har gitt organisering i færre og større einingar. Reduksjon i tenestestader i etatar som til dømes Politi- og

lensmannsetaten, NAV og Skatteetaten, intern sentralisering av funksjonar og tilsette innanfor eksisterande strukturar, og overgang frå geografisk basert til funksjonsbasert organisering, har redusert talet på statleg sysselsette i dei minst sentrale områda.

- Den gradvise veksten i eksisterande verksemder forsterkar sentraliseringa. Ikkje minst har dette skjedd i dei store byane der blant anna utdanningsinstitusjonar og spesialisthelsetenesta har vokse. Dette er institusjonar som ikkje er omfatta av retningslinjene for statleg lokalisering.
- Skiftande regjeringar har i perioden frå 2001 til i dag avgjort lokalisering av eksisterande og ny statleg verksemd i tråd med retningslinjene som omfattar om lag 4380 statlege arbeidsplassar. Desse arbeidsplassane har i stor grad blitt lagt til store og middels store byar.
- Noko av endringane skuldast endring i sektorkode. Til dømes er noko av veksten i Oslo knytt til at NRK no er registrert som statleg sektor.

Sjå også vedlegg for tabellar som utdjupar statistikken.

Retningslinjer for lokalisering av statlege arbeidsplassar og statleg tenesteproduksjon

Retningslinjer for lokalisering av statlege arbeidsplassar og statleg tenesteproduksjon er eit sentralt verktøy for å ivareta statlege lokaliseringspolitiske mål. Om lag 30 prosent av statlege arbeidsplassar er omfatta av retningslinjene.

Retningslinjer for lokalisering av statlege arbeidsplassar og statleg tenesteproduksjon har eksistert sidan 1984, og er reviderte i 2001, 2011, 2014, 2019 og 2022. Retningslinjene av 8. november 2019 frå Solberg-regjeringa slo fast at lokaliseringssakar skal vurdere mogleg utflytting frå Oslo og sentrale kommunar i Oslo-området.

Ved revidering av retningslinjene av 12. august 2022 gjorde Støre-regjeringa fleire endringar. Det vart lagt til at nye og omlokaliserte statlege verksemder som hovudregel ikkje skal lokaliserast i Oslo-regionen eller andre av dei største byane. Vekst i eksisterande verksemder med ein regional struktur skal også i hovudsak skje utanfor storbyane, og at ein alltid skal vurdere minst eit alternativ i ein middels eller lite sentral kommune når ein vurderer kvar ei verksemd skal lokaliserast.

Føremålet med endringane i retningslinjene i 2022

I Hurdalsplattforma er det slått fast at det skal byggjast sterke kompetansemiljø i heile landet gjennom ei jamnare fordeling av offentlege arbeidsplassar. Regjeringa reviderte retningslinjene i lys av ambisjonane i Hurdalsplattforma, men ikkje minst i lys av korleis utviklinga i lokaliseringa av statlege arbeidsplassar har vore dei siste åra, jamfør ovanfor.

Eit føremål med ein aktiv statleg lokaliseringspolitik er å gje ei betre fordeling av statlege arbeidsplassar som medverkar til å styrke lokale fagmiljø i ulike delar av landet. Verdien av statlege arbeidsplassar må sjåast i samanheng med størrelse på og breidde i arbeidsmarknaden. Næringsliv og kommunal sektor i alle delar av landet etterspør kompetent arbeidskraft. Høve til å tiltrekke seg naudsynt arbeidskraft blir også påverka av moglegheitene for attraktivt arbeid for medflyttarar. Samansettinga av den einskilde

arbeidsmarknaden blir då viktig. Meir desentral lokalisering av statlege verksemder gir grunnlag for jamnare fordeling av den gradvise veksten i statleg sysselsetting.

Ein føresetnad for å få til dette, er å sjå til at arbeidsmarknader også utanfor dei største byane blir vurdert når nye verksemder eller verksemder i endring skal lokaliseras.

Kva som blir definert som dei største byane i retningslinjene, vil bli avklart i kvar enkelt lokaliseringssak. Ingen byar er namngjevne. Dette er bevisst. Retningslinjene utelukkar ikkje at statlege arbeidsplassar kan bli lokalisert i større byar som Bergen og Trondheim. Dette vil avhenge av kva type statleg verksemd og arbeidsplassar det er snakk om. I kvar enkelt sak vil sektoromsyn og lokaliseringspolitiske omsyn bli vurdert og sett i samanheng. Sentrale sektoromsyn som blir vurdert, er bl.a. i kva grad tenesta krev nærleik til brukarane, korleis rekruttere og ta vare på kvalifisert arbeidskraft ved ulike lokasjonar, om verksemda treng å vere fysisk nær infrastruktur, særskilde fagmiljø eller styresmakter. Teknologisk utvikling og digitalisering vil kunne endre vurderingane av dette over tid, og gje auka mogelegheit for desentralisering av arbeidsplassar.

Føremålet med retningslinjene er å sikre at kvar enkelt lokaliseringssak blir tilstrekkeleg utgreidd, og at den endelege løysinga støttar best mogleg opp om både sektormål og lokaliseringspolitiske mål.

Statleg lokaliseringsspolitikk etter retningslinjene – ei lita brikke i den samla distriktspolitikken

Retningslinjene for statleg lokalisering omfattar om lag 30 prosent av statlege arbeidsplassar, og det er såleis begrensa kva ein kan oppnå gjennom retningslinjene åleine. Samstundes vil oppfølginga av retningslinjene kunne medverke til at fleire regionale arbeidsmarknader utanfor dei største byane kan få gevinstar av statleg verksemd og kompetansearbeidsplassar.

Regjeringa har mål om å auke bruk av desentralisert arbeid i statlege verksemder. Tilrettelegging for at statlege arbeidsoppgåver kan bli utført staduavhengig, vil kunne bidra til at ein held på og styrkar fagkompetanse i distrikta, og til å skape større fleksibilitet i det statlege arbeidslivet. Det kan betre rekrutteringa av etterspurt kompetanse, gje høve til å halda på kritisk arbeidskraft dersom arbeidstakarar flyttar og det gir fleire tilgang til kompetansearbeidsplassar i staten utan at det krev endra lokalisering av statleg verksemd. Alle statlege verksemder har i 2023 fått føring om å vurdere *mogelegheta for auka bruk av desentralisert arbeid, med det føremål å oppnå meir desentralisering av statlege arbeidsplassar og styrkje lokale fagmiljø, som kan gje distriktspolitisk vinst.*

Vurdering av forslaget frå representantane

Representantane foreslår at Stortinget ber regjeringa om å fjerne «andre av dei største byane» i retningslinjene og at regjeringa legg fram endringar av kriteria for behandling i Stortinget. Eg er ueinig i ei slik eventuell materielle endring, noko som er grunngeve ovanfor. Men uavhengig av dette, så vil eit slikt vedtak innebere ein heilt ny praksis og vere eit brot med måten retningslinjene tidlegare har vore handsama av regjering og Storting.

Den til ei kvar tid sitjande regjering har ansvar for å leggje til rette for at statlege verksemdar kan utføre sine oppgåver og si rolle i tråd med mål og føringar, og innan dei til ei kvar tid gjeldande budsjetttrammer som Stortinget fastset. Retningslinjene gjeld statlege arbeidsplassar og statleg tenesteproduksjon som høyrer inn under departement og statlege verksemders ansvarsområde. Retningslinjene er eit verktøy som den til ei kvar tid sitjande regjering har for å samkøyre og avvege lokaliseringspolitiske mål med sektormål.

Frå og med 2001 har retningslinjene vore behandla av Kongen i statsråd gjennom kongeleg resolusjon, og desse er publiserte offentleg. I alle meldingar til Stortinget om distrikts- og regionalpolitikk sidan 2000 har statleg lokaliseringspolitikk vore tema, og endringar i mål og retningslinjene er lagt fram og begrunna for Stortinget. Regjeringa sin statlege lokaliseringspolitikk vil bli lagt fram for Stortinget i komande melding om distriktspolitikken.

Dette er eit nivå på dialogen mellom regjering og Storting som har fungert hensiktsmessig i lang tid, og som eg meiner bør førast vidare. Eg tilrår at forslaga ikkje blir vedteke.

Med helsing

Sigbjørn Gjelsvik

Vedlegg

Statleg sysselsette etter sentralitet og dei 4 største byene

Sentralitet	Antal	Andel av alle statlege sysselsette	Andel statlege sysselsette av alle sysselsette	Snitt årleg endring 2013-21	Endring 2021-22
1 - mest sentral	97 472	30 pst.	13,9 pst.	1,7 pst.	2,5 pst.
2	106 704	33 pst.	14,2 pst.	2,4 pst.	2,0 pst.
3	70 545	22 pst.	11,1 pst.	1,1 pst.	0,9 pst.
4	31 409	10 pst.	8,2 pst.	0,9 pst.	0,0 pst.
5	15 018	5 pst.	6,5 pst.	0,1 pst.	-0,5 pst.
6 - minst sentral	4 092	1 pst.	3,9 pst.	-2,5 pst.	-3,6 pst.
Hele landet	325 240	100 pst.	11,6 pst.	1,5 pst.	1,5 pst.

Kommune	Antal	Andel av alle statlege sysselsette	Andel statlege sysselsette av alle sysselsette	Snitt årleg endring 2013-21	Endring 2021-22
Oslo	79 051	24 pst.	15,0 pst.	1,4 pst.	2,4 pst.
Bergen	29 479	9 pst.	16,7 pst.	2,3 pst.	2,3 pst.
Trondheim	26 735	8 pst.	20,5 pst.	2,6 pst.	3,8 pst.
Stavanger	12 741	4 pst.	14,3 pst.	3,2 pst.	-0,4 pst.
Totalt	148 006	45,5 pst.			

Kjelde: SSBs sysselsettingsstatistikk (tabell 13472)

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref

Dato

23/1744-5

20. april 2023

Spørsmål frå FrP til Representantforslag 162 S (2022-2023)

Kommunal- og forvaltningskomiteen viser til at komiteen har til behandling Dokument 8:162 S (2022–2023) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Alfred Jens Bjørlo, André N. Skjelstad og Ane Breivik om ein lokaliseringpolitikk for statlege verksemder som sikrar utvikling av sterke og mangfaldige arbeidsmarknadsregionar.

Komiteens medlemmer frå FrP har stilt følgjande spørsmål som ledd i saksbehandlninga:

1. Når regjeringa nå legger til andre av de største byene i retningslinjene, er det da snakk om Bergen, Stavanger og Trondheim eller flere?
2. Har disse nye retningslinjene ført til noen endringer etter de ble endret for noen virksomheter? I så fall hvilke?
3. Kan vi få statistikk tilsvarende figur 2 i svarbrevet fra statsråden også for de 20 største byene i landet?
4. Er det også mulig å få statistikk over andelen i de 20 største byene som er statlig og offentlig ansatte?

Svar til spørsmål 1 – Når regjeringa nå legger til andre av de største byene i retningslinjene, er det da snakk om Bergen, Stavanger og Trondheim eller flere?

I mitt svarbrev til komiteen datert 12. april 2023 gjorde eg greie for at vurdering av lokalisering må avklarast i kvar einskild lokaliseringssak som er omfatta av retningslinjene. Retningslinjene utelukkar ikkje at statlege arbeidsplassar lokaliserast i byar som Bergen, Stavanger og Trondheim. Lokalisering i det einskilde tilfelle vil avhenge av kva type statleg verksemd og arbeidsplassar det gjeld. I kvar einskild sak skal sektoromsyn og lokaliseringspolitiske omsyn vurderast og sjåast i samanheng. Retningslinjene skal leggje grunnlag for at

den endelege løysinga i kvar einskild sak støttar opp om lokaliseringspolitiske og sektorpolitiske mål.

Svar til spørsmål 2 – Har disse nye retningslinjene ført til noen endringer etter de ble endret for noen virksomheter? I så fall hvilke?

Det vart gjort fleire endringar i retningslinjene i samband med revisjonen. Retningslinjene fekk mellom anna eit nytt krav om å vurdere minst eitt lokaliseringsalternativ i ein middels eller lite sentral kommune (sentralitetsklasse 3 til 6) når ein skal vurdere kor ei verksemd skal lokaliserast. For å kunne oppnå ei jamnare fordeling av statlege arbeidsplassar, er føresetnaden at arbeidsmarknader, òg utanfor dei største byane, vert vurdert når nye verksemdar eller verksemdar i endring skal lokaliserast.

Dei lokaliserings sakene som er handsama etter 12. august 2022, er vurderte i tråd med dei reviderte retningslinjene. Tabellen under viser lokaliserings sakene handsama etter 12. august 2022.

Virksomhet	Sted	Fylke	Antall ansatte	Type	År
Nasjonalt kompetansemiljø skolehelsetjeneste mv	Levanger	Trøndelag	5-7	nyetablering	2022
Omorganisering av Fiskeridirektoratet	ledelsesklynger flere steder	Møre og Romsdal, Nordland, Troms og Finnmark	2	nyetablering (2) / strukturendring uten endring i hvor ansatte er lokalisert	2022
Bionova	Brumunddal	Innlandet	2	nyetablering	2022
Sekretariatet for Tilsynsrådet i kriminalomsorgen	Vardø	Troms og Finnmark	5	nyetablering	2023
Sammenslåing av Nasjonalbiblioteket og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek*	Oslo/Mo i Rana	Oslo / Nordland		sammenslåing/ flytting	2023
Overføring av oppgaver fra Miljødirektoratet til Landbruksdirektoratet**	Fra Trondheim til Steinkjer	Trøndelag	4	flytting	2023

*Nasjonalbiblioteket er lokalisert både i Oslo og Mo i Rana. I 2023 har virksomheten ca. 200 medarbeidere i Oslo, mens det i Mo i Rana er ca. 350. Oppgaver og funksjoner flyttes gradvis fra Oslo til Mo i Rana. Fra 1. juli 2023 skal Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) innlemmes i Nasjonalbiblioteket. NLB er lokalisert i Oslo med ca. 40 medarbeidere. Deler av virksomhetens oppgaver og funksjoner vil på sikt overføres fra Oslo til Mo i Rana, ved naturlig avgang og som del av den nye virksomhetens organisasjonsutvikling.

****Miljødirektoratet vil utrede nærmere omfanget av personalressurser som skal overføres. Det er ikke avklart når stillingene vil bli overført.**

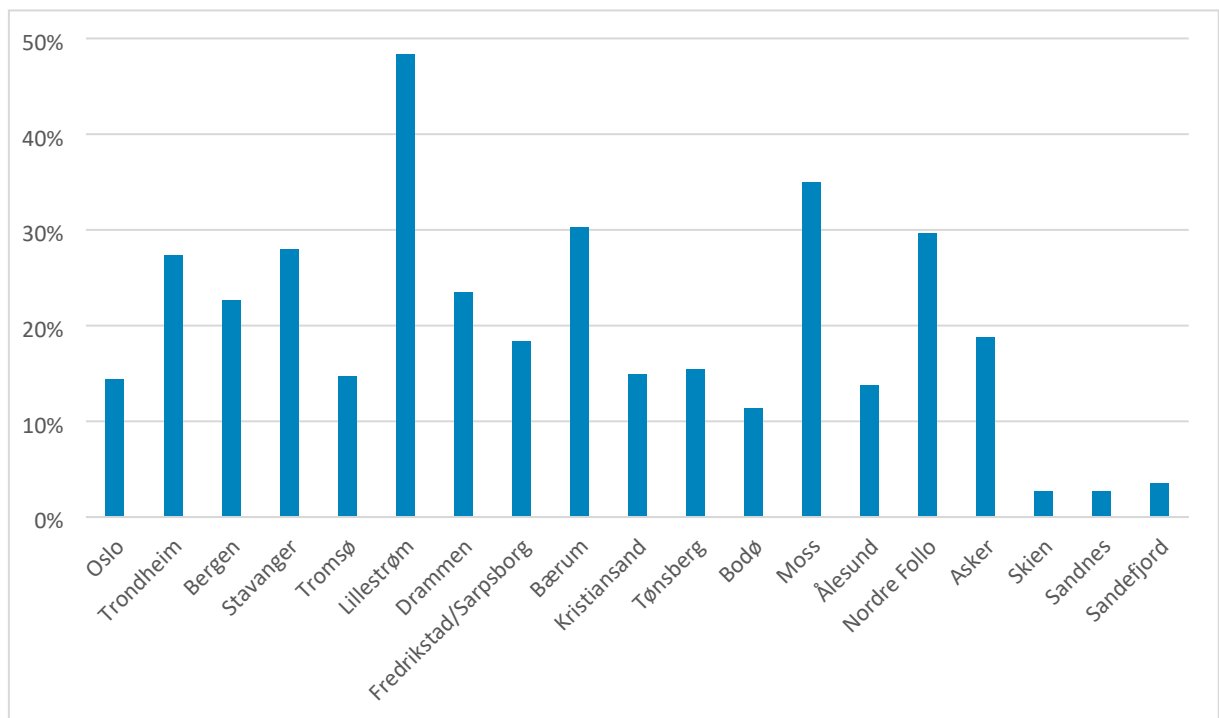
Oversikta viser kva verksemd det gjeld, kor mange arbeidsplassar som er oppretta og/eller kor arbeidsplassar er endra/flytta ut, og kor desse har hamna. Tala gjev eit overslag som bygger på informasjon frå sektordepartementa på tidspunktet avgjera blei fatta. Tala inneheld informasjon om arbeidsplassar som er avgjort skal flyttast over noko tid. Det faktiske talet på arbeidsplassar i den einstilte sak kan difor avvike frå oversikten.

Kva utfall ulike einskildsaker ville fått dersom dei hadde vorte handsama etter dei gamle retningslinjene, har ikkje vorte vurdert for den einstilte sak. Effekten av endringane i retningslinjene må målast på om verksemdar og arbeidsplassar samla sett over tid i større grad vert lokaliserte utanfor dei største byane enn før.

Svar til spørsmål 3 – Kan vi få statistikk tilsvarende figur 2 i svarbrevet fra statsråden også for de 20 største byene i landet?

Figur 1 syner dei 20 største byane etter folketal i kommunane og tar ikkje omsyn til at nokre byar/tettstadar og har innbyggjarar i ein eller fleire nabokommunar.

Figur 1: Endring i sysselsetting i statleg sektor i dei største byane 2013-2022

Kjelde: SSBs sysselsettingsstatistikk (tabell 13472)

I oversikta er endringane i Fredrikstad og Sarpsborg vist som ein stolpe grunna flytting av arbeidsplassar ved Sykehuset Østfold mellom dei to byane i 2015.

Svar til spørsmål 4 – Er det også mulig å få statistikk over andelen i de 20 største byene som er statlig og offentlig ansatte?

Tabell 1 syner dei 20 største byane etter folketal i kommunane og tar ikkje omsyn til at nokre byar/tettstadar og har innbyggjarar i ein eller fleire nabokommunar. Eg vil og vise til rettleiaren til Retningslinjer for lokalisering av statlege arbeidsplassar og statleg tenesteproduksjon på regjeringen.no, der talet på sysselsette i statleg sektor i alle bo-arbeidsmarknader i landet er lagt fram: [Rettleiing til retningslinjene for statleg lokalisering - regjeringen.no](#)

Tabell 1: Tal på og andel sysselsette i statleg sektor i dei 20 største byane 2022

	Statsforvaltninga		Statsforvaltning og fylkeskommunal og kommunal forvaltning	
	Sysselsette	Andel av total sysselsetting	sysselsette	Andel av total sysselsetting
Oslo	79 051	15,0 %	131 922	25,0 %
Bergen	29 479	16,7 %	55 341	31,4 %
Trondheim	26 735	20,5 %	46 155	35,3 %
Stavanger	12 741	14,3 %	27 615	31,1 %
Bærum	5 028	6,6 %	16 041	21,2 %
Kristiansand	7 596	12,3 %	20 185	32,6 %
Drammen	6 741	14,4 %	15 726	33,6 %
Asker	2 139	5,6 %	10 342	26,9 %
Lillestrøm	4 304	10,0 %	12 378	28,7 %
Fredrikstad	1 758	5,0 %	9 645	27,7 %
Sandnes	1 263	3,1 %	9 054	22,0 %
Tromsø	11 740	25,3 %	20 122	43,4 %
Ålesund	4 563	12,0 %	11 711	30,8 %
Sandefjord	796	2,6 %	6 895	22,4 %

Nordre Follo	1 783	7,1 %	7 830	31,0 %
Sarpsborg	6 000	20,6 %	12 863	44,2 %
Tønsberg	6 761	20,1 %	12 907	38,4 %
Skien	4 247	16,0 %	10 442	39,3 %
Bodø	6 822	23,1 %	12 637	42,8 %
Moss	2 265	10,7 %	7 090	33,4 %

Med helsing

Sigbjørn Gjelsvik